

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi mainitun pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi ja Euroopan unionin jäsenvaltiot allekirjoittivat Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1997 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan (nykyinen 30 artikla) perusteella Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan. Toinen pöytäkirja kuuluu osana Euroopan unionin oikeus- ja sisäasioiden yhteistyön alalla hyväksytyihin hankkeisiin, joiden tarkoituksena on suojella Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja.

Pöytäkirjassa on määräyksiä yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuviin petoksiin ja lahjusrikoksiin liittyvästä rahanpesusta, oikeushenkilön vastuusta, hyödyn ja rikoksentekovälineiden konfiskoimisesta, oikeudellisesta yhteistyöstä ja tietosuojasta. Toisessa pöytäkirjassa annetaan myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle pöytäkirjaan liittyvien riitojen ratkaisu- ja ennakkopäätösten antamistoimivaltaa.

Suomen nykyinen lainsäädäntö vastaa suurelta osin toisessa pöytäkirjassa asetettuja velvoitteita. Lainsäädännön saattaminen asiasisällöltään sopusointuun pöytäkirjan kanssa kuitenkin edellyttää eräitä tarkistuksia

tehtäväksi oikeushenkilön rangaistusvastuuta ja rahanpesua koskeviin rikoslain säännöksiin. Pöytäkirjan edellyttämät lainsäädäntömuutokset sisältyvät pääosin eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen. Esitys on annettu eduskunnan käsiteltäväksi keväällä 2002. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat tarkistukset on tietysin osin toteutettu myös rikoslain 9 ja 37 luvun muuttamisesta annetussa laissa, joka tuli voimaan toukokuussa 2001. Muutokset liittyivät rahanväärennöksen estämiseksi annettavan suojan vahvistamista rikosoikeudellisten ja muiden seuraamusten avulla euron käyttöönoton yhteydessä koskevan puitepäätöksen voimaansaattamiseen.

Esitys sisältää ehdotuksen toisen pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Voimaansaattaminen ehdotetaan tehtäväksi blankettimuotoisella lailla. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti toisen pöytäkirjan kanssa. Pöytäkirja ei vielä ole tullut kansainvälisesti voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila	3
3. Asian valmistelu	4
4. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset	4
5. Riippuvuus muista esityksistä	4
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	5
1. Pöytäkirjan sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	5
2. Lakiehdotuksen perustelut	10
3. Voimaantulo.....	11
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	11
5. Säättämisjärjestys.....	12
LAKIEHDOTUS	13
Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	13
SOPIMUSTEKSTIT	14
NEUVOSTON SÄÄDÖS,	14
Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvästä toisen pöytäkirjan tekemisestä	14
Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehty Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvä	16
TOINEN PÖYTÄKIRJA	16

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi ja Euroopan unionin jäsenvaltiot allekirjoittivat Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1997 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan (EYVL N:o C 221, 19.7.1997, jäljempänä toinen pöytäkirja). Toinen pöytäkirja on osa Euroopan unionin oikeus- ja sisäasioiden yhteistyön alalla hyväksytyjä säädöksiä, joiden tarkoituksena on suojella Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja.

Esityksessä ehdotetaan pöytäkirjan hyväksymistä ja voimaansaattamista. Voimaansaattaminen ehdotetaan tehtäväksi blankettimuotoisella lailla.

Suomen lainsäädännön saattaminen asiasisällöltään sopusointuun pöytäkirjassa asetettujen velvoitteiden kanssa edellyttää rikoslain (39/1889) muuttamista eräiltä osin. Vaadittavat muutokset sisältyvät pääosin rikoslain eräiden talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 53/2002 vp, jäljempänä talousrikossäännösten muuttamista koskeva hallituksen esitys). Oikeushenkilön rangaistusvastuuta on tietyin osin tarkistettu myös Euroopan unionin neuvoston 29 päivänä toukokuuta 2000 hyväksymän, rahanväärennöksen estämiseksi annettavan suojan vahvistamista rikosoikeudellisten ja muiden seuraamusten avulla euron käyttöönoton yhteydessä koskevan puitepäätöksen (EYVL L 140, 14.6.2000, jäljempänä euron suojaamista koskeva puitepäätös) aiheuttamien lainsäädäntövelvoitteiden toteuttamisen yhteydessä rikoslain 9 ja 37 luvun muuttamisesta annetussa laissa (369/2001), joka tuli voimaan toukokuussa 2001.

Pöytäkirja tulee voimaan määrätyn ajan kuluttua siitä päivästä, jona Suomi on tallettanut liittymiskirjansa Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille. Voimaansaattamislaki tulisi voimaan

myöhemmin asetuksella määrättävänä ajankohtana samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa. Pöytäkirjan kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että kaikki jäsenvaltiot ovat liittyneet pöytäkirjaan. Tähän mennessä pöytäkirjaan on liittynyt kymmenen jäsenvaltiota.

2. Nykytila

Toinen pöytäkirja valmisteltiin 1 päivänä marraskuuta 1993 voimaantulleen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (Maastrichtin sopimus) VI osastossa tarkoitettua oikeus- ja sisäasiain yhteistyön alalla. Pöytäkirja täydentää Brysselissä 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehtyä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehtyä yleissopimusta Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta (EYVL C 316/49, 27.11.1995, jäljempänä yhteisöpetossopimus).

Pöytäkirja sisältää määräyksiä yhteisöpetoksiin ja lahjusrikoksiin liittyvästä rahanpesusta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta ja oikeushenkilöihin kohdistuvista seuraamuksista, hyödyn ja rikosentekovälineiden menetetyksi tuomitsemista, vero- ja tullirikoksiin liittyvästä oikeusavusta, yhteistyöstä Euroopan yhteisöjen komission kanssa ja tietosuojasta. Lisäksi pöytäkirjassa annetaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle toimivalta antaa ennakkoratkaisuja pöytäkirjan tulkinnasta sekä ratkaista pöytäkirjaan liittyviä jäsenvaltioiden välisiä erimielisyyksiä sekä eräitä jäsenvaltioiden ja komission välisiä riitoja.

Yhteisöpetossopimuksen valmistumisen jälkeen on hyväksytty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan nojalla 27 päivänä syyskuuta 1996 tehdyn Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja (EYVL C 313, 23.10.1996, jäljempänä korruptiopöytäkirja). Yhteisöpetossopimusta ja korruptiopöytäkirjaa koskee lisäksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan

perusteella tehty pöytäkirja, joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla (EYVL 151/2 20.5.1997, jäljempänä ennakkoratkaisupöytäkirja). Kaikki jäsenvaltiot ovat liittyneet yhteisöpetossopimukseen sekä korruptio- ja ennakkoratkaisupöytäkirjaan. Suomi on liittynyt yhteisöpetossopimukseen ja mainittuihin pöytäkirjoihin 18 päivänä joulukuuta 1998. Ne tulivat kansainvälisesti voimaan 17 päivänä lokakuuta 2002.

Suomen voimassa oleva lainsäädäntö vastaa pääosin toisessa pöytäkirjassa asetettuja velvoitteita. Pöytäkirjan määräykset rahanpesun kriminalisoimisesta sekä oikeushenkilön rangaistusvastuusta kuitenkin edellyttävät tehtäväksi eräitä tarkennuksia rikoslakiin. Pöytäkirjan edellyttämiä lainmuutoksia ovat muun ohella oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen yhteisöpetoksina pidettäviin veropetoksiin ja eräiden rahanpesurikosten säätäminen jo yritysasteella rangaistaviksi.

Toisen pöytäkirjan edellyttämät lainsäädäntömuutokset sisältyvät edellä mainittuihin, toukokuussa 2001 voimaantulleeseen lakiin rikoslain 9 ja 37 luvun muuttamisesta sekä talousrikossäännösten muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen. Esityksessä ehdotettujen lainmuutosten tultua voimaan Suomen lainsäädäntö vastaisi kaikilta osin toisessa pöytäkirjassa asetettuja velvoitteita.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä.

Toisen pöytäkirjan valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle pöytäkirjasta selvityksen E 60/1996 vp sekä kirjelmän U 67/1996 vp. Lakivaliokunta on antanut pöytäkirjasta lausunnon 11/1996 vp.

4. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Toisen pöytäkirjan voimaantulo tulee osaltaan tehostamaan Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien rikosten torjuntaa ja helpottamaan rikoshyötyjen jäljittämistä. Pöytäkirjan mahdolliset taloudelliset vaikutukset eivät kuitenkaan ole täsmällisesti arvioitavissa.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Edellä selostetun mukaisesti ehdotukset pöytäkirjan edellyttämiksi tarkistuksiksi rikoslakiin sisältyvät pääosin talousrikossäännösten muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen. Pöytäkirjan voimaantulon edellytyksenä on, että lainsäädäntö on mainitussa esityksessä ehdotetun mukaisesti saatettu sopusointuun pöytäkirjan määräysten kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Pöytäkirjan sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. *Määritelmät.* Artikla sisältää määritelmäluettelon. Artiklassa selitetään, mitä pöytäkirjassa tarkoitetaan yleissopimuksella, petoksella, lahjuksen ottamisella ja antamisella, oikeushenkilöllä ja rahanpesulla. Yleissopimuksella tarkoitetaan yhteisöpetossopimusta (a alakohta), petoksella yhteisöpetossopimuksen 1 artiklassa tarkoitettua tekoa (b alakohta), lahjuksen ottamisella ja antamisella korruptiopöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettua tekoa (c alakohta) ja oikeushenkilöllä muodostumaa, jolla jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan on oikeushenkilön asema, lukuun ottamatta julkista valtaa käyttäviä julkisyhteisöjä ja julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä, jotka on suljettu soveltamisalan ulkopuolelle (d alakohta). Rahanpesulla puolestaan tarkoitetaan rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä 10 päivänä kesäkuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/308/ETY (EYVL L 166, 28.6.1991, jäljempänä rahanpesudirektiivi) 1 artiklan kolmannessa luetelmakohdassa määriteltyjä tekoja, jotka liittyvät petoksella ainakin törkeissä tapauksissa ja lahjuksen antamisella tai ottamisella saatuun hyötyyn (e kohta).

2 artikla. *Rahanpesu.* Artikla velvoittaa jäsenvaltiot kriminalisoimaan 1 artiklan e alakohdan määritelmän mukaisen rahanpesun. Rahanpesun kriminalisointi tulee siten ulottaa ainakin törkeillä yhteisöpetossopimuksessa tarkoitetuilla petoksilla ja ensimmäisessä pöytäkirjassa tarkoitetuilla lahjuksen antamisella ja ottamisella tarkoitettuun hyötyyn. Tekotapoina rahanpesudirektiivin 1 artiklan kolmannessa luetelmakohdassa, johon pöytäkirjan 1 artiklan e alakohdassa viitataan, luetellaan varojen muuntaminen ja siirtäminen tietoisena siitä, että ne on saatu rikollisesta toiminnasta tai tällaiseen toimintaan osallistuen, tarkoituksin salata tai peittää niiden laitton alkuperä tai avustaa tällaisen toiminnan harjoittamiseen osallistuvaa hänen toimintansa oikeudellisilta seuraamuksilta välttymiseksi (ensimmäinen

alakohta). Toisen alakohdan mukaan rahanpesulla tarkoitetaan varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin, hallinnan, liikkeiden taikka niiden todellisen omistajan tai niitä koskevien oikeuksien salaamista tai peittelyä tietoisena siitä, että kyseiset varat on saatu rikollisesta toiminnasta tai tällaiseen toimintaan osallistuen. Edelleen kolmannessa alakohdassa tekotapoina mainitaan varojen hankkiminen, omistaminen tai käyttäminen, kun henkilö on tietoinen niiden vastaanottohetkellä siitä, että ne on saatu rikollisesta toiminnasta tai tällaiseen toimintaan osallistuen. Rahanpesuksi määritellään myös osallistuminen kolmessa edellä olevassa kohdassa tarkoitettuihin toimiin tai yhteenliittyminen niitä varten taikka niitä koskeva yritys, avunanto, yllytys, suosiminen tai neuvominen.

Suomessa voimassa olevat säännökset rahanpesun kriminalisoimisesta sisältyvät rikoslain 32 lukuun (769/1990). Luvun 1 §:n 2 momentin säännös rahanpesun tunnusmerkistöstä on soveltamisalaltaan yleinen siinä merkityksessä, että tunnusmerkistöä ei ole rajattu tiettyihin esirikoksiin. Siten säännös ulottuu pidemmälle kuin mitä 2 artiklassa edellytetään. Momentin 1 kohdan mukaan 1 momentissa rangaistavaksi säädetystä kätkemisrikoksesta tuomitaan se, joka ottaa vastaan, muuntaa, luovuttaa tai siirtää sellaisia varoja tai muuta omaisuutta, jonka tietää olevan rikoksella hankittua tai sen tilalle tullutta, peittääkseen tai häivyttääkseen sen laitton alkuperän taikka avustaakseen rikoksenteikijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Momentin 2 kohdan mukaan rangaistavaa on myös peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoitettun omaisuuden todellinen luonne, alkuperä, sijainti tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet.

Rikoslain 32 luvun 2 §:ssä on säädetty rangaistavaksi törkeä kätkemisrikos ja 3 §:ssä ammattimainen kätkemisrikos. Rahanpesuun soveltuu lisäksi 5 §:n säännös kätkemisrikkomuksesta.

Pöytäkirja edellyttää rahanpesusäännösten tarkistamista eräiltä osin. Tarkistukset on tehty aikaisemmin mainitussa talousrikossäännösten muuttamista

koskevassa hallituksen esityksessä. Siinä rahanpesurikoksille esitetään säädettäväksi itsenäiset tunnusmerkistöt rikoslain 32 lukuun. Niin kuin edellä on todettu, pöytäkirjaan ei sisälly rajausta siitä, että törkeällä petoksella tai lahjusrikoksilla saatuihin varoihin ryhtymisen rangaistavuus edellyttäisi rahojen alkuperän peittämisen tai häivyttämistarkoitusta. Kuten nykyisinkin, talousrikossäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotettu rahanpesua koskeva säännös kattaa muun ohella rikoksella hankittujen varojen peittämisen ja häivyttämisen. Esityksessä rahanpesusäännöksen tulkitaan riittävän laajalti kriminalisoivan menettelyn, joka pöytäkirjassa edellytetään rangaistavaksi. Tätä tulkintaa ei tässä esityksessä ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi muuttaa.

Rahanpesun yritys ehdotetaan talousrikossäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä säädettäväksi rangaistavaksi toisen pöytäkirjan velvoitteiden täyttämiseksi, kuten myös salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi, joka ulotettaisiin pöytäkirjan edellyttämiin tapauksiin. Muutosten voidaan katsoa tältä osin täyttävän pöytäkirjan asettamat velvoitteet, minkä vuoksi myöskään tässä esityksessä ei ole tarpeen esittää pidemmälle meneviä muutosehdotuksia.

3 artikla. *Oikeushenkilöiden vastuu.* Artikla sisältää määräykset oikeushenkilöiden vastuusta. Sen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen petoksesta, lahjuksen antamisesta ja rahanpesusta, jotka oikeushenkilön hyväksi on tehnyt johtavassa asemassa oleva henkilö, jonka johtava asema oikeushenkilössä perustuu valtaan edustaa oikeushenkilöä, tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta tai harjoittaa valvontaa oikeushenkilössä. Oikeushenkilön vastuu tulee lisäksi ulottaa osallistumiseen petokseen, lahjuksen antamiseen tai rahanpesuun avunantajana tai yllyttäjänä sekä petoksen yritykseen.

Artiklan 2 kohdassa asetetaan velvoite saattaa oikeushenkilö vastuuseen myös tapauksessa, jossa 1 kohdassa tarkoitettu rikos on johtunut puutteellisesta valvonnasta oikeushenkilössä.

Artiklan 3 kohdassa todetaan, että artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu oikeushenkilön

vastuu ei estä nostamasta syytettä asianomaisissa rikoksissa tekijöinä, yllyttäjinä tai avunantajina toimineita luonnollisia henkilöitä vastaan.

Säännökset oikeushenkilön rangaistusvastuusta sisältyvät rikoslain 9 lukuun. Oikeushenkilö voidaan tuomita yhteisöosakkoon, jonka alin rahamäärä nykyisin on 850 ja ylin 850 000 euroa. Oikeushenkilön rangaistusvastuusäännökset olisi 3 artiklan johdosta ulotettava nykyisessä 9 luvun 2 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi koskemaan tilanteita, joissa oikeushenkilössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä on ollut osallinen rikokseen tai sallinut rikoksen tekemisen. Tätä koskeva lainmuutos sisältyi aikaisemmin mainittuun, euron suojaamista koskevan puitepäättöksen voimaansattamisen yhteydessä annettuun lakiin 9 ja 37 luvun muuttamisesta. Muutoksen jälkeen oikeushenkilö on voitu tuomita yhteisöosakkoon myös, jos oikeushenkilössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä on ollut osallinen rikokseen tai sallinut rikoksen tekemisen.

Lisäksi toinen pöytäkirja edellyttää, että oikeushenkilön rangaistusvastuusäännökset ulotetaan yhteisöpetoksiin pidettäviin verorikoksiin.

Talousrikossäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista verorikoksina rangaistaviin yhteisöpetoksiin siinä laajuudessa kuin toinen pöytäkirja velvoittaa muuttamalla rikoslain 29 luvun 10 §:ää. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ulottuisi siten sellaiseen veropetokseen ja törkeään veropetokseen, joka kohdistuu luvun 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun veroon.

4 artikla. *Oikeushenkilöihin kohdistuvat seuraamukset.* Artiklassa määrätään oikeushenkilöihin kohdistettavista seuraamuksista. Artiklan 1 kohdan mukaan kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todetulle oikeushenkilölle voidaan langettaa tehokkaita, suhteellisia ja vakuuttavia seuraamuksia, joihin kuuluu rikosoikeudellisia tai muita sakkoja.

Seuraamuksiin voi myös kuulua muita seuraamuksia, kuten oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettyjen etuisuuksien tai tuen saamiseen, väliaikainen tai pysyvä kieltä harjoittaa liiketoimintaa,

oikeudelliseen valvontaan asettaminen tai oikeudellinen määräys lopettaa toiminta.

Artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista, koska Suomessa oikeushenkilö voidaan edellä selostetun mukaisesti tuomita rikoslain 9 luvun 1 §:n mukaan rikosoikeudelliseen rangaistukseen, yhteisösakkoon. Talousrikossäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä oikeushenkilön rangaistusvastuuta ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteisösakkoon tuomitseminen muutettaisiin pakolliseksi, mutta pakollisuutta kuitenkin pehmentäisivät riittävät säännökset toimenpiteistä luopumisesta. Tämän muutoksen tultua voimaan Suomen lainsäädäntö ulottuisi pidemmälle kuin mitä toisessa pöytäkirjassa edellytetään.

5 artikla. *Menetetyksi tuomitseminen.* Artikla sisältää menetetyksi tuomitsemista koskevia määräyksiä. Artikla edellyttää, että kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet mahdollistaakseen petoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen ja rahanpesun tekovälineiden sekä hyödyn tai mainitun hyödyn arvoa vastaavien varojen takavarikon ja, sen rajoittamatta vilpittömässä mielessä toimineiden sivullisten oikeuksia, menetetyksi tuomitsemisen tai haltuunoton. Jäsenvaltio käsittelee takavarikoituja tai menetetyksi tuomittuja tekovälineitä, hyötyä tai muita varoja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

Pakkokeinolain (450/1987) 4 luvun 1 §:n mukaan omaisuuden takavarikoiminen on aina mahdollista, kun voidaan olettaa, että omaisuus on viety joltakulta rikoksella tai että tuomioistuimien julistaa sen menetetyksi. Menettämisseuraamus voidaan turvata jo siinä vaiheessa, kun jotakuta todennäköisin syin epäillään rikoksesta. Tällöin hänen omaisuuttaan voidaan pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n mukaan panna hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon. Turvaamistoimenpiteet ovat mahdollisia sekä rikoshyödyn että rikosentekovälineen menettämisseuraamuksen yhteydessä. Suomen lainsäädäntö täyttää näin ollen 5 artiklan edellytykset.

Esitutkintalain ja pakkokeinolain sekä eräiden näihin liittyvien lakien muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 52/2002 vp) ehdotetaan useita muutoksia esitutkinta- ja pakkokeinolakiin. Muutokset muun ohella velvoittaisivat nykyistä

laajemmin mahdollistamaan rikoksella viedyn omaisuuden palauttamisen asianomistajalle ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanemisen.

Menettämisseuraamuksia koskeva uusi rikoslain 10 luku (875/2001) on tullut voimaan vuoden 2002 alusta. Luvun 2 §:n 1 momentin säännös rikoksen hyödyn menetetyksi tuomitsemisesta koskee kaikkia rikoksia. Hyödyn menettämistä ei ole sidottu tiettyyn omaisuusesineeseen, vaan menetetyksi tuomitaan nettohyödyn suuruuden osoittava markkamäärä. Voimassa olevat säännökset hyödyn menettämisestä vastaavat toisessa pöytäkirjassa asetettuja vaatimuksia.

Menetetyksi tuomitseminen ja haltuunotto eivät 5 artiklan mukaan saisi rajoittaa vilpittömässä mielessä toimineiden sivullisten oikeuksia. Lausuma vilpittömän mielen suojasta on avoin ja jättää vilpittömän mielen sisällön pitkälti kansallisen lainsäädännön varaan. Kysymys vilpittömän mielen suojasta liittyy ennen kaikkea rikosentekovälineen konfiskoimiseen. Rikoslain 10 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan rikosentekovälinettä tai rikoksella tuotettua, valmistettua tai aikaansaattua taikka rikoksen kohteena ollutta esinettä tai omaisuutta, joka kokonaan tai osaksi kuuluu muulle kuin rikosentekijälle, rikokseen osalliselle tai sille, jonka puolesta tai suostumuksin rikos on tehty, ei tuomita menetetyksi. Esine tai omaisuus voidaan kuitenkin tuomita menetetyksi siltä, jolle se on rikoksen tekemisen jälkeen siirretty, jos hän on sen vastaanottaessaan tiennyt esineen tai omaisuuden liittymisestä rikokseen tai hänellä on ollut perusteltu syy sitä epäillä taikka jos hän on saanut sen lahjana tai muuten vastikkeetta. Lisäksi luvun 11 §:n 3 momentissa säädetään erityisesti niiden henkilöiden suojasta, joilla on kiinnitys taikka pantti- tai pidätysoikeus edellä tarkoitettuun konfiskoitavaan esineeseen tai muuhun omaisuuteen. Suomen lainsäädäntö täyttää 5 artiklan mukaiset vaatimukset vilpittömän mielen suojasta.

Rikoslain 10 luvun 3 §:ssä säädetään harkinnanvaraisesta laajennetusta hyödyn menettämisestä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan omaisuus voidaan kokonaan tai osaksi tuomita valtiolle menetetyksi siltä, jonka todetaan syyllistyneen rikokseen, josta voidaan tuomita vähintään neljä vuotta vankeutta, jos rikos on luonteeltaan sellainen,

että se voi tuottaa huomattavaa taloudellista hyötyä ja jos on syytä olettaa omaisuuden olevan kokonaan tai osaksi peräisin rikollisesta toiminnasta, jota ei ole pidettävä vähäisenä. Törkeän veropetoksen sekä törkeän avustuspetoksen enimmäisrangaistukseksi on säädetty neljä vuotta vankeutta. Törkeän rahanpesun enimmäisrangaistukseksi esitetään talousrikossäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä kuutta vuotta vankeutta. Laajennettu hyödyn menettäminen tulisi kyseeseen näiden rikosten osalta pykälässä mainittujen muiden edellytysten täytyessä. Tämän lisäksi laajennettu hyödyn menettäminen on ulotettu tällä hetkellä kätkemisrikoksena rangaistavaan rahanpesuun, vaikka siitä säädetty enimmäisrangaistus on alempi kuin neljä vuotta vankeutta. Kun talousrikossäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä rahanpesurikoksille ehdotetaan säädettäväksi itsenäiset tunnusmerkit, ehdotetaan laajennetun hyödyn menettämisen ulottamista myös ehdotettuun rahanpesurikoksen perustunnusmerkistöön. Laajennetun hyödyn menettämisen suhteen Suomen lainsäädäntö ulottuisi näin pöytäkirjan edellyttämiä vaatimuksia pidemmälle.

6 artikla. *Vero- ja tullirikokset.* Artiklassa määrätään kansainvälisen rikosoikeusavun antamisesta vero- ja tullirikoksiin liittyen. Artiklan mukaan jäsenvaltio ei voi kieltäytyä petos-, lahjuksen antamis-, ottamis- tai rahanpesurikoksiin liittyvän oikeusavun antamisesta vain siitä syystä, että teko koskee vero- tai tullirikosta tai sitä pidetään vero- tai tullirikoksena.

Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) 12 ja 13 §:ssä on lueteltu perusteet, jotka johtavat tai voivat johtaa vieraan valtion tekemän oikeusapupyynnön epäämiseen. Kieltäytymisperusteena ei ole mainittu sitä, että oikeusapupyynnön perusteena on tullitai verorikos. Suomen lainsäädäntö täyttää siten pöytäkirjan 6 artiklan vaatimukset.

7 artikla. *Yhteistyö Euroopan yhteisöjen komission kanssa.* Artikla asettaa velvoitteita jäsenvaltioiden ja komission väliselle yhteistyölle. Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot ja komissio tekevät keskinäistä yhteistyötä petosten, lahjusten antamisen ja ottamisen sekä

rahanpesun torjunnassa. Artiklan 1 kohdan toinen alakohta velvoittaa komission antamaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille tässä tarkoituksessa sellaista teknistä ja toiminnallista apua, jota ne saattavat tarvita tutkimustensa yhteen sovittamiseksi.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat vaihtaa tietoja komission kanssa tosiasioiden selvittämisen helpottamiseksi ja petosten, lahjuksen antamisen ja ottamisen sekä rahanpesun vastaisen tehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Komission ja toimivaltaitten kansallisten viranomaisten tulee ottaa huomioon kussakin yksittäistapauksessa tutkintasalaisuuden ja tietosuojan vaatimukset. Komissiolle tietoja toimittaessaan jäsenvaltio voi tässä tarkoituksessa asettaa tietojen käyttämistä koskevia erityisehtoja komissiolle tai toiselle jäsenvaltiolle, jolle kyseinen tieto voidaan välittää.

Artiklaa koskee myös toiseen pöytäkirjaan liitetty komission julistus, jonka mukaan komissio hyväksyy tehtävät, jotka sille on artiklassa uskottu.

Artiklan 1 kohdan mukaisen yhteistyövelvoitteen tarkoituksena on ennen kaikkea mahdollistaa yhteyksien luominen komission ja eri jäsenvaltioiden tutkintaviranomaisten välillä. Säännös ei luo suoranaisia velvoitteita jäsenvaltioille. Pöytäkirjan selitysmuistiossa yhteistyön muotoina mainintaan esimerkiksi viranomaisten väliset suorat yhteydenotot ja kokoukset. Kohta ei vaadi Suomessa lainsäädäntömuutoksia. Myöskään 2 kohdan määräys tietojen vaihtamisesta rikostutkintavaiheessa ei edellytä lainsäädännön muuttamista. Poliisilain (493/1995) 53 §:n säännös mahdollistaa esitutkinnan aikana rikosten selvittämiseen liittyvien tietojen vaihtamisen Suomen esitutkintaviranomaisten ja muiden maiden viranomaisten ja myös EU:n toimielinten välillä.

8 artikla. *Komission vastuu tietosuojasta.* Artikla velvoittaa komission varmistamaan, että se noudattaa 7 artiklan 2 kohdan nojalla tapahtuvassa tietojenvaihdossa henkilötietojen käsittelyssä suojelun tasoa, joka vastaa yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetussa Euroopan

parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY (jäljempänä tietosuojadirektiivi) määriteltyä suojelun tasoa.

9 artikla. *Tietosuojasääntöjen julkaiseminen.* Artiklan mukaan 8 artiklan mukaisia velvoitteita koskevat säännöt julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

10 artikla. *Tietojen luovutus muihin jäsenvaltioihin ja kolmansiin maihin.* Artikla sisältää määräyksiä tietojen edelleen luovuttamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan niillä edellytyksillä, joihin 7 artiklan 2 kohdassa viitataan, komissio voi 7 artiklan mukaisia tehtäviään täyttäessään luovuttaa jäsenvaltioilta saamiaan henkilötietoja mille tahansa muulle jäsenvaltiolle. Komissio ilmoittaa tiedot antaneelle jäsenvaltiolle tällaisesta aikomuksesta.

Artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi samoin edellytyksin luovuttaa jäsenvaltiolta saamiaan henkilötietoja 7 artiklan mukaisia tehtäviä täyttäessään mille tahansa kolmannelle maalle edellyttäen, että jäsenvaltio, joka on antanut tiedot, on antanut suostumuksensa siihen.

11 artikla. *Valvontaviranomainen.* Artikla koskee tietosuojan valvontaa. Artiklan mukaan viranomainen, joka on määrätty tai perustettu harjoittamaan sellaisten henkilötietojen riippumatonta tietosuojavalvontaa, joita komissio pitää hallussaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisten tehtävien nojalla, on toimivaltainen harjoittamaan samaa valvontaa komission tämän pöytäkirjan nojalla hallussaan pitämien henkilötietojen suhteen.

Artikloissa 8—11 asetetaan velvoitteita tai myönnetään oikeuksia vain Euroopan yhteisöjen komissiolle ja EU:n tietosuoja valvovalle viranomaiselle, eikä niistä aiheudu tarvetta kansallisen lainsäädännön sisällön muuttamiseen.

12 artikla. *Suhde yleissopimukseen.* Artikla sisältää määräykset pöytäkirjan suhteesta yleissopimukseen eli yhteisöpetossopimukseen. Artiklan 1 kohdan mukaan yhteisöpetossopimuksen 3, 5 ja 6 kohdan määräyksiä sovelletaan myös tämän pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettuihin tekoihin.

Yhteisöpetossopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 45/1998 vp) jo todettiin, etteivät sopimuksen 3 artiklan määräykset yritysjohtajien vastuusta aiheuta muutoksia

Suomen lakiin. Sama koskee 5 ja 6 artiklaa, eikä se, että 3, 5 ja 6 artiklaa sovelletaan toisen pöytäkirjan 12 artiklan mukaan myös rahanpesuun, myöskään aiheuta tarvetta muuttaa lakia.

Myös 12 artiklan 2 kohdan mukaan eräitä yhteisöpetossopimuksen määräyksiä sovelletaan myös toiseen pöytäkirjaan. Sovellettavaksi tulee ensinnäkin ensimmäisen luetelmakohdan mukaan 4 artikla siten, että sen 2 kohdassa tarkoitettujen julistukset koskevat myös toista pöytäkirjaa, ellei pöytäkirjan 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta annettaessa toisin ilmoiteta. Suomi ei ole antanut 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua julistusta, joten ensimmäisellä luetelmakohdalla ei ole Suomen kannalta merkitystä.

Artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan mukaan toiseen pöytäkirjaan sovelletaan 7 artiklaa siten, että "ne bis in idem" -periaatetta sovelletaan myös oikeushenkilöihin, ja siten, että yleissopimuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen julistukset koskevat myös toista pöytäkirjaa, ellei pöytäkirjan 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta annettaessa toisin ilmoiteta.

Toisessa valtiossa annetun tuomion ne bis in idem -kielto perustuu rikoslain 1 luvun 13 §:n (626/1996) 1 momentin säännökseen ulkomaisen tuomion vaikutuksesta syytteen nostamisen esteenä Suomessa. Lisäksi kielto on voimassa yleisenä oikeusperiaatteena. Kun oikeushenkilölle tuomittu seuraamus Suomessa on rikosoikeudellinen rangaistus, on selvää, että kielto koskee myös oikeushenkilöiden tuomitsemista. Näin ollen Suomen oikeus täyttää toisen luetelmakohdan vaatimukset tältä osin. Ei myöskään ole perusteita sille, että toisessa pöytäkirjassa tarkoitettujen rikokset jätettäisiin yhteisöpetossopimuksen hyväksymisen yhteydessä tehdyn julistuksen ulkopuolelle. Julistuksessa mahdollistetaan se, että syyte voidaan ulkomaisesta tuomiosta riippumatta valtakunnansyyttäjän syytemääräyksellä määrätä nostettavaksi Suomessa tietyin edellytyksin silloin, kun rikoksella on läheinen liittymäkohta Suomeen. Suomella ei siten ole syytä "ilmoittaa toisin" luetelmakohdan lopussa tarkoitettulla tavalla. Toiseen pöytäkirjaan sovelletaan 12 artiklan 2 kohdan kolmannen ja neljännen luetelmakohdan mukaan myös yhteisöpetossopimuksen 9 ja 10 artiklaa.

Sopimuksen 9 artiklassa todetaan, etteivät sopimuksen määräykset estä jäsenvaltioita hyväksymästä laajempia velvoitteita kuin sopimus edellyttää. Artiklalla ei ole itsenäistä merkitystä, koska laajempien velvoitteiden hyväksyminen olisi ilman sitäkin mahdollista. Sopimuksen 10 artiklaan viittaaminen merkitsee sitä, että jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle toisen pöytäkirjan valtiosisäistä voimaansaattamista merkitsevät tekstit. Artikla sisältää lisäksi määräyksen, jonka mukaan jäsenvaltiot päättävät myöhemmin siitä, mitä tietoja toiseen pöytäkirjaan liittyen vaihdetaan jäsenvaltioiden kesken ja niiden ja komission välillä.

13 artikla. *Yhteisöjen tuomioistuin*. Artikla koskee yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa. Toimivallasta on myös yleiset määräykset 1 päivänä toukokuuta 1999 voimaan tulleen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä Amsterdamin sopimus) 35 artiklassa. Sopimuksen 35 artiklaa sovelletaan kuitenkin vasta sopimuksen voimaantulon jälkeen tehtyihin yleissopimuksiin, joten toiseen pöytäkirjaan sovelletaan pöytäkirjan 13 artiklaa.

Yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan 13 artiklassa toimivalta ratkaista jäsenvaltioiden riitoja toisen pöytäkirjan tulkinnasta ja soveltamisesta, jos niihin ei ole neuvostossa löydetty ratkaisua (1 kohta). Tuomioistuin saa myös toimivallan ratkaista jäsenvaltioiden ja komission välisiä riitoja, jotka koskevat 2 artiklan soveltamista suhteessa 1 artiklan e alakohtaan (rahanpesu) sekä 7, 8 ja 10 artiklan sekä 12 artiklan 2 kohdan neljännen luetelmakohdan soveltamista, jollei niihin ole neuvotteluilla löydetty ratkaisua (2 kohta). Artiklan 2 kohtaa koskee myös toiseen pöytäkirjaan liitetty julistus, jonka mukaan kohdan viittausta pöytäkirjan 7 artiklaan (yhteistyö Euroopan yhteisöjen komission kanssa) sovelletaan ainoastaan komission ja jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön, eikä sillä rajoiteta jäsenvaltioiden harkintavaltaa niiden antaessa tietoja rikostutkintojen yhteydessä.

Artiklan 3 kohdassa annetaan yhteisöjen tuomioistuimelle sama toimivalta antaa ennakkoratkaisuja toisen pöytäkirjan tulkinnasta kuin sillä jo on yhteisöpetossopimuksen ja sen ensimmäisen pöytäkirjan tulkinnasta. Mainittu toimivalta yhteisöjen tuomioistuimelle on myönnetty

aikaisemmin mainitussa ennakkoratkaisupöytäkirjassa. Kun ennakkoratkaisupöytäkirja hyväksyttiin, Suomi antoi julistuksen, jonka mukaan jokainen suomalainen tuomioistuin voi pyytää pöytäkirjassa tarkoitettua ennakkoratkaisua. Tätä periaatetta on syytä noudattaa myös toista pöytäkirjaa koskevien ennakkoratkaisujen pyytämiseksi. Näin ollen Suomella ei ole syytä tehdä ennakkoratkaisupöytäkirjan hyväksymisen yhteydessä annetusta julistuksesta poikkeavaa ilmoitusta, mihin toisen pöytäkirjan 13 artiklan 3 kohdan lopussa annetaan mahdollisuus.

Artikla yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta ei vaadi lainsäädännön muuttamista Suomessa.

14 artikla. *Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu*. Määräykset sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta koskevat vain yhteisöjen vahingonkorvausvelvollisuutta, eikä niillä ole merkitystä Suomen lainsäädännön kannalta.

15 artikla. *Tuomioistuinvalvonta*. Yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan 15 artiklassa toimivalta tutkia luonnollisten tai oikeushenkilöiden kanteita komissiota vastaan silloin, kun komission väitetään rikkoneen tietosuojamääräyksiä. Artiklalla ei ole merkitystä Suomen lainsäädännön kannalta.

16—19 artikla. *Voimaantulo, uusien jäsenvaltioiden liittyminen, varaumat, tallettaja*. Artiklat sisältävät tavanomaiset määräykset pöytäkirjan voimaantulosta, uusien jäsenvaltioiden liittymisestä ja pöytäkirjan tallettajasta.

Jäsenvaltioille annetaan 18 artiklassa rajoitettu mahdollisuus tehdä toiseen pöytäkirjaan varaumia. Artiklan mukaan sallittua on viideksi vuodeksi tehtävän, kerran uusittavissa olevan varauksen tekeminen, jolla lahjuksen antamisesta tai ottamisesta saatavaan hyötyyn liittyvän rahanpesun säätäminen rangaistavaksi voidaan rajoittaa lahjuksen antamisen tai ottamisen törkeisiin tekemuotoihin. Lisäksi Itävallalle on myönnetty viiden vuoden siirtymäaika saattaa oikeushenkilön vastuuta koskevat lainsäädäntövelvoitteet voimaan. Suomella ei ole tarvetta varaumien tekemiseen.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset olisivat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Suomen tarkoituksena ei ole tehdä pöytäkirjan 18 artiklassa sallittua varaumaa eikä muitakaan varaumia.

2 §. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetäisiin tasavallan presidentin asetuksella.

3. Voimaantulo

Toinen pöytäkirja tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun viimeinen pöytäkirjaan liittynyt jäsenvaltio on antanut Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ilmoituksen pöytäkirjan voimaansaattamisesta. Edellytyksenä on, että yhteisöpetossopimus on tullut voimaan mainittuun ajankohtaan mennessä. Kuten aikaisemmin on todettu, yhteisöpetossopimus sekä siihen liittyvät ennakkoratkaisupöytäkirja ja korruptiopöytäkirja tulivat kansainvälisesti voimaan 17 päivänä lokakuuta 2002.

Laki pöytäkirjan voimaansaattamisesta on tarkoitus määrätä tulevaisuuteen voimaan myöhemmin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa. Voimaantulon edellytyksenä olisi lisäksi se, että aikaisemmin selostetut, pöytäkirjan edellyttämät tarkistukset rikoslain rahanpesua koskeviin säännöksiin on eduskunnassa hyväksytty.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan tämä perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys on perustuslakivaliokunnan kannan mukaan luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista,

2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp, PeVL 31/2001 vp ja PeVL 38/2001 vp).

Perustuslain 8 § sisältää laillisuusperiaatteen tärkeimmät ainesosat, joihin kuuluu vaatimus, jonka mukaan rikoksina rangaistavat teot on määriteltävä laissa. Tämä merkitsee sitä, että sellainen kansainvälinen velvoite, jolla Suomi sitoutuu kriminalisoimaan jonkin teon tai joitakin tekoja, kuuluu lainsäädännön alaan. Perustuslakivaliokunta on katsonut perustuslaista seuraavan myös sen, että Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta on säädettävä lailla (PeVL 4/1998 vp). Näin ollen pöytäkirjan 2—4 artiklan sisältämät velvoitteet rahanpesun kriminalisoimisesta ja oikeushenkilön rangaistusvastuusta sekä oikeushenkilölle säädettävistä seuraamuksista kuuluvat lainsäädännön alaan. Niin ikään lainsäädännön alaan kuuluvat toisen pöytäkirjan 12 artiklassa olevat viittaussäännökset yhteisöpetossopimuksen määräyksiin rikosoikeudellisesta toimivallasta (4 artikla) ja ne bis in idem -kiellosta (7 artikla).

Julkisen vallan käytön kannalta merkityksellisiä ovat pöytäkirjan määräykset menetetyksi tuomitsemisesta (5 artikla) ja vero- ja tullirikoksiin liittyvästä oikeusavusta (6 artikla). Oikeusapua koskevan sopimusmääräyksen voidaan katsoa luovan Suomen viranomaisille perusteen, jonka nojalla niiden on annettava ulkomaan viranomaiselle apua pöytäkirjan päämäärän saavuttamiseksi (ks. PeVL 2/1980 vp). Koska julkisen vallan käyttämisen edellytyksistä on säädettävä lain tasolla, näiden pöytäkirjan määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan. Vastaavasti lainsäädännön alaan on katsottava kuuluvan myös toisen pöytäkirjan 12 artiklan viittaukset yhteisöpetossopimuksen määräyksiin rikosoikeudellisesta yhteistyöstä

ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja syyttämisestä (5 ja 6 artikla).

Pöytäkirjan 7—10 artikla sisältää määräyksiä tietosuojasta, joissa muun ohella viitataan henkilötietodirektiiviin. Artikla 10 mahdollistaa tietojen luovuttamisen muihin jäsenvaltioihin ja kolmansiin valtioihin määrätyn edellytyksin. Perustuslain 10 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Tällaiset henkilötietojen luovuttamiseen liittyvät sopimusmääräykset kuuluvat asiasisällöltään lainsäädännön alaan.

5. Säättämisenjärjestys

Toisen pöytäkirjan 13 artiklan 1 ja 2 kohdassa yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan toimivalta ratkaista jäsenvaltioiden välisiä riitoja pöytäkirjan tulkinnasta ja soveltamisesta sekä eräitä jäsenvaltioiden ja komission välisiä riitoja. Lisäksi artiklan 3 kohdassa myönnetään yhteisöjen tuomioistuimelle toimivalta antaa ennakkoratkaisuja pöytäkirjan tulkinnasta ennakkoratkaisupöytäkirjassa määritellyin edellytyksin.

Perustuslakivaliokunta katsoi Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä antamassaan lausunnossa (PeVL 28/1997 vp), että Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle myönnetty toimivalta ratkaista yleissopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta johtuvia erimielisyyksiä ei ole ristiriidassa tuomioistuinten riippumattomuuden tai muiden perustuslain säännösten kanssa. Myös Amsterdamin sopimuksen hyväksymistä koskevasta hallituksen esityksestä (HE 245/1997 vp) antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi, että sopimukseen perustuvat toimivaltajärjestelyt jäsenvaltioiden sekä niiden ja komission välisten riitojen ratkaisemisessa eivät vaikuta lakiehdotusten käsittelyjärjestykseen (PeVL 10/1998 vp). Niin kuin aikaisemmin on

selostettu, yhteisöjen toimivallasta on yleiset määräykset Amsterdamin sopimuksessa, joita sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin yleissopimuksiin.

Toisen pöytäkirjan 13 artiklan 3 kohdassa yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan sama toimivalta antaa ennakkoratkaisuja toisen pöytäkirjan tulkinnasta kuin sillä on jo yhteisöpetosopimuksen ja sen ensimmäisen pöytäkirjan tulkinnasta ennakkoratkaisupöytäkirjan mukaan. Suomi antoi ennakkoratkaisupöytäkirjan hyväksyessään julistuksen, jonka mukaan jokainen suomalainen tuomioistuin voi pyytää pöytäkirjassa tarkoitettua ennakkoratkaisua. Tätä periaatetta on aikaisemmin selostetun mukaisesti tarkoitus noudattaa myös toista pöytäkirjaa koskevien ennakkoratkaisujen pyytämisessä. Laki ennakkoratkaisupöytäkirjan voimaansaattamisesta on säädetty tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kansallisten tuomioistuinten omaan harkintavaltaan jätetty menettelytapavalinta ennakkoratkaisun pyytämisestä yhteisöjen tuomioistuimelta on sopusoinnussa perustuslakiin pohjautuvan tuomioistuinten riippumattomuusperiaatteen kanssa (PeVL 28/1997 vp ja PeVL 10/1998 vp). Siten myöskään toisen pöytäkirjan ennakkoratkaisutoimivaltaa koskeva määräys ei edellytä perustuslainsäätämisenjärjestystä.

Voimaansaattamislaki voidaan edellä esitetyin perustein säätää tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdyn Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan.

Koska kysymyksessä oleva pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1997 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

NEUVOSTON SÄÄDÖS,

annettu 19 päivänä kesäkuuta 1997,

**Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen
liittyvästä toisen pöytäkirjan tekemisestä**

(97/C 221/02)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan,

sekä katsoo, että

unionin tavoitteiden toteuttamiseksi jäsenvaltiot pitävät Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavan rikollisuuden torjuntaa yhteistä etua koskevana asiana, joka kuuluu sopimuksen VI osastossa määrätyn yhteistyön alaan,

neuvosto on ensimmäisenä sopimustoimenpiteenä tehnyt 26 päivänä heinäkuuta 1995 antamallaan säädöksellä (1) yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen, jolla pyritään erityisesti torjumaan näihin taloudellisiin etuihin kohdistuvia petoksia,

neuvosto on 27 päivänä syyskuuta 1996 antamallaan säädöksellä (2) toisessa vaiheessa laatinut yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan, jolla pyritään erityisesti torjumaan sellaista lahjontaa, jossa on osallisina kansallisia tai yhteisöjen virkamiehiä ja joka vahingoittaa tai on omiaan vahingoittamaan Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja, on tarpeen edelleen täydentää tätä yleissopimusta toisella pöytäkirjalla, jossa käsitellään erityisesti oikeushenkilöiden vastuuta, takavarikointia, rahanpesua sekä jäsenvaltioiden ja komission välistä yhteistyötä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamiseksi ja näihin asioihin liittyvien henkilötietojen suojaamiseksi,

(1) EYVL N:o C 316, 27.11.1995, s. 48.

(2) EYVL N:o C 313, 23.10.1996, s. 1.

PÄÄTTÄÄ, että toinen pöytäkirja, jonka teksti on tämän liitteenä ja jonka Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat ovat tänään allekirjoittaneet, katsotaan tehdyksi,

SUOSITTAA jäsenvaltioille tämän pöytäkirjan hyväksymistä niiden valtiosääntöjen
asettamien vaatimusten mukaisesti.

Tehty Luxemburgissa 19 päivänä kesäkuuta 1997.

Neuvoston puolesta
M. DE BOËR
Puheenjohtaja

LIITE

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehty Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvä

TOINEN PÖYTÄKIRJA

Tämän pöytäkirjan KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltioita ja jotka

VIITTAAVAT 19 päivänä kesäkuuta 1997 annettuun Euroopan unionin neuvoston säädökseen,

HALUAVAT pitää huolen siitä, että niiden rikoslain säädöksillä edistetään tehokkaasti Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista,

TUNNUSTAVAT Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyn yleissopimuksen merkityksen yhteisöjen tuloihin ja menoihin kohdistuvien petosten torjunnassa,

TUNNUSTAVAT mainittuun yleissopimukseen liittyvän, 27 päivänä syyskuuta 1996 tehdyn pöytäkirjan merkityksen sellaisen lahjonnan torjunnassa, joka vahingoittaa tai on omiaan vahingoittamaan Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja,

OVAT TIETOISIA siitä, että oikeushenkilön lukuun tehdyt teot ja teot, joihin liittyy rahanpesu, saattavat vahingoittaa tai uhata Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja,

OVAT VAKUUTTUNEITA tarpeesta mukauttaa jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä tarvittaessa niin, että niissä säädetään, että oikeushenkilöt voidaan asettaa vastuuseen silloin kun niiden lukuun on tehty petos, annettu lahjus tai harjoitettu rahanpesua, mikä vahingoittaa tai on omiaan vahingoittamaan Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä on mukautettava siten, että säädetään tarvittaessa rangaistavaksi teoksi petoksella tai lahjonnalla saatuun hyötyyn kohdistuva rahanpesu, joka vahingoittaa tai on omiaan vahingoittamaan Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja, sekä säädetään mahdolliseksi tällaisella petoksella tai lahjonnalla saadun hyödyn tuomitseminen menetetyksi,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä on mukautettava tarvittaessa, jotta estetään keskinäisestä avunannosta kieltäytyminen pelkästään siksi, että tähän pöytäkirjaan kuuluvat rikokset koskevat vero- tai tullirikoksia tai niitä pidetään sellaisina,

TOTEAVAT, että Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyssä yleissopimuksessa määrätään jo jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä, mutta että on tarpeen säätää myös jäsenvaltioiden ja komission välisestä yhteistyöstä, jotta varmistetaan Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavien tai mahdollisesti vahingoittavien petosten, lahjuksen antamisen tai ottamisen ja niihin liittyvän rahanpesun vastainen tehokas toiminta, mukaanlukien tietojenvaihto jäsenvaltioiden ja komission välillä, sanotun rajoittamatta yhteisöoikeuden mukaisia velvoitteita.

KATSOVAT, että tietojenvaihdon edistämiseksi ja helpottamiseksi on tarpeellista varmistaa

riittävä henkilötietojen suoja,

KATSOVAT, ettei tietojen vaihto saisi olla käynnissä olevien tutkimusten esteenä, minkä vuoksi on huolehdittava tutkintasalaisuuden suojaamisesta,

KATSOVAT että on laadittava asianmukaiset määräykset Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta,

KATSOVAT lopuksi, että tiettyihin tässä pöytäkirjassa tarkoitettuihin tekoihin olisi voitava soveltaa Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyn yleissopimuksen asiaa koskevia määräyksiä,

OVAT SOPINEET SEURAAVISTA MÄÄRÄYKSISTÄ:

1 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa tarkoitetaan:

a) 'yleissopimuksella' Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan nojalla 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehtyä yleissopimusta yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta (1);

b) 'petoksella' yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettua tekoa,

c) — 'lahjuksen ottamisella' Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan nojalla 27 päivänä syyskuuta 1996 tehdyn Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettua tekoa (2) ja

— 'lahjuksen antamisella' mainitun pöytäkirjan 3 artiklassa tarkoitettua tekoa,

d) 'oikeushenkilöllä' mitä tahansa muodostumaa, jolla on oikeushenkilön asema sovellettavan kansallisten lainsäädännön mukaan, lukuun ottamatta valtioita tai muita julkisia elimiä niiden käyttäessä julkiseen valtaan liittyviä oikeuksiaan sekä julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä.

e) 'rahanpesulla' rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä 10 päivänä kesäkuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/308/ETY (3), 1 artiklan kolmannessa luetelmakohdassa määritellyjä tekoja, jotka liittyvät petoksella ainakin törkeissä tapauksissa ja lahjuksen antamisella tai ottamisella saatuun hyötyyn.

2 artikla

Rahanpesu

Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet saattaakseen rahanpesun rangaistavaksi teoksi.

3 artikla

Oikeushenkilöiden vastuu

1. Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen petoksesta, lahjuksen antamisesta ja rahanpesusta, jotka on oikeushenkilön hyväksi tehnyt joko yksin tai oikeushenkilön toimielimen osana toimien henkilö, jonka johtava asema oikeushenkilössä perustuu

(1) EYVL N:o C 316, 27.11.1995, s. 49.

(2) EYVL N:o C 313, 23.10.1996, s. 2.

(3) EYVL N:o L 166, 28.6.1991, s. 77

— valtaan edustaa oikeushenkilöä, tai

— valtaan tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta, tai

— valtuuksiin harjoittaa valvontaa oikeushenkilössä,

sekä osallistumisesta tällaiseen petokseen, lahjuksen antamiseen tai rahanpesuun avunantajana tai yllyttäjänä tai tällaisen petoksen yrittämisestä.

2. 1 kohdassa tarkoitettujen tapausten lisäksi kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että

oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, jos 1 kohdassa tarkoitetun henkilön harjoittaman ohjauksen tai valvonnan puutteellisuus on mahdollistanut oikeushenkilön alaisena toimivan henkilön kyseisen oikeushenkilön hyväksi tekemän petoksen, lahjuksen antamisen tai rahanpesun.

3. 1 ja 2 kohdan mukainen oikeushenkilön vastuu ei estä rikosoikeudenkäyntiä sellaisia luonnollisia henkilöitä vastaan, jotka ovat tekijöitä, yllyttäjiä tai avunantajia petoksessa, lahjuksen antamisessa tai rahanpesussa.

4 artikla

Oikeushenkilöihin kohdistuvat seuraamukset

1. Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todetulle oikeushenkilölle voidaan langettaa tehokkaita, suhteellisia ja vakuuttavia seuraamuksia, joihin kuuluu rikosoikeudellisia tai muita sakkoja ja joihin voi kuulua muita seuraamuksia, kuten

- a) oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettyjen etuuskien tai tuen saamiseen,
- b) väliaikainen tai pysyvä kielto harjoittaa liiketoimintaa,
- c) oikeudelliseen valvontaan asettaminen,
- d) oikeudellinen määräys lopettaa toiminta.

2. Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todettua oikeushenkilöä voidaan rangaista tehokkailla, suhteellisilla ja vakuuttavilla rangaistusseuraamuksilla tai toimenpiteillä.

5 artikla

Menetetyksi tuomitseminen

Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet mahdollistaakseen petoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen ja rahanpesun tekovälineiden sekä hyödyn tai mainitun hyödyn arvoa vastaavien varojen takavarikon ja, sen rajoittamatta vilpittömässä mielessä toimineiden

sivullisten oikeuksia, menetetyksi tuomitsemisen tai haltuunoton. Jäsenvaltio käsittelee takavarikoituja tai menetetyksi tuomittuja tekovälineitä, hyötyä tai muita varoja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

6 artikla

Vero- ja tullirikokset

Jäsenvaltio ei voi kieltäytyä petos-, lahjuksen antamis- ja ottamis- sekä rahanpesurikoksiin liittyvän keskinäisen oikeusavun antamisesta vain siitä syystä, että teko koskee vero- tai tullirikosta tai sitä pidetään vero- tai tullirikoksena.

7 artikla

Yhteistyö Euroopan yhteisöjen komission kanssa

1. Jäsenvaltiot ja komissio tekevät keskinäistä yhteistyötä petosten, lahjusten antamisen ja ottamisen sekä rahanpesun torjunnassa.

Tässä tarkoituksessa komissio antaa toimivaltaisille kansallisille virnaomaisille sellaista teknistä ja toiminnallista apua, jota ne saattavat tarvita tutkimustensa yhteensovittamiseksi.

2. Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat vaihtaa tietoja komission kanssa tosiasioiden selvittämisen helpottamiseksi ja petosten, lahjuksen antamisen ja ottamisen sekä rahanpesun vastaisen tehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Komissio ja toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ottavat huomioon kussakin yksittäistapauksessa tutkintasalaisuuden ja tietosuojan vaatimukset. Komissiolle tietoja toimittaessaan jäsenvaltio voi tässä tarkoituksessa asettaa tietojen käyttämistä koskevia erityisehtoja komissiolle tai toiselle jäsenvaltiolle, jolle kyseinen tieto voidaan välittää.

8 artikla

Komission vastuu tietosuojasta

Komissio varmistaa, että 7 artiklan 2 kohdan nojalla tapahtuvassa tietojenvaihdossa se

noudattaa henkilötietojen käsittelyssä suojelun tasoa, joka vastaa yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY määriteltyä suojelun tasoa (1).

9 artikla

Tietosuojasääntöjen julkaiseminen

8 artiklan mukaisia velvoitteita koskevat säännöt julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

10 artikla

Tietojen luovutus muihin jäsenvaltioihin ja kolmansiin maihin

1. Niillä edellytyksillä, joihin 7 artiklan 2 kohdassa viitataan, komissio voi 7 artiklan mukaisia tehtäviään täyttäessään luovuttaa jäsenvaltioilta saamiaan henkilötietoja mille tahansa muulle jäsenvaltiolle. Komissio ilmoittaa tiedot antaneelle jäsenvaltiolle tällaisesta aikomuksestaan.

2. Komissio voi samoin edellytyksin luovuttaa jäsenvaltiolta saamiaan henkilötietoja 7 artiklan mukaisia tehtäviä täyttäessään mille tahansa kolmannelle maalle edellyttäen, että jäsenvaltio, joka on antanut tiedot, on antanut suostumuksensa siihen.

11 artikla

Valvontaviranomainen

Viranomainen, joka on määrätty tai perustettu harjoittamaan sellaisten henkilötietojen riippumatonta tietosuojavalvontaa, joita komissio pitää hallussaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisten tehtäviensä nojalla, on toimivaltainen harjoittamaan samaa valvontaa komission tämän pöytäkirjan nojalla hallussaan pitämien henkilötietojen suhteen.

12 artikla

Suhde yleissopimukseen

1. Yleissopimuksen 3, 5 ja 6 artiklan määräyksiä sovelletaan myös tämän pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettuihin tekoihin.

2. Seuraavia yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan myös tähän pöytäkirjaan:

— 4 artiklaa siten, että sen 2 kohdassa tarkoitettut julistukset koskevat myös tätä pöytäkirjaa, ellei tämän pöytäkirjan 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta annettaessa toisin ilmoiteta,

— 7 artikla siten, että ”ne bis in idem” –periaatetta sovelletaan myös oikeushenkilöihin, ja siten, että yleissopimuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut julistukset koskevat myös tätä pöytäkirjaa, ellei tämän pöytäkirjan 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta annettaessa toisin ilmoiteta,

— 9 artiklaa,

— 10 artiklaa.

(1) EYVL N:o L 281, 23.11.1995, s. 31
13 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin

1. Tämän pöytäkirjan tulkintaa ja soveltamista koskevat jäsenvaltioiden väliset riidat on ratkaisun löytämiseksi ensi vaiheessa tutkittava neuvostossa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastossa määrättyä menettelyä noudattaen.

Jollei ratkaisuun ole päästy kuuden kuukauden kuluessa, jokin riidan osapuolista voi saattaa asian yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

2. Kaikki yhden tai useamman jäsenvaltion ja komission väliset riidat, jotka koskevat tämän pöytäkirjan 2 artiklan soveltamista suhteessa 1 artiklan e alakohtaan sekä 7, 8 ja 10 artiklan ja 12 artiklan 2 kohdan neljännen luetelmakohdan soveltamista ja joita ei ole voitu sopia neuvotteluilla, voidaan saattaa yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistaviksi kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun

jompikumpi riidan osapuolista on ilmoittanut toiselle osapuolelle riidan olemassaolosta.

3. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan nojalla 29 päivänä marraskuuta 1996 tehtyä pöytäkirjaa (1), joka koskee Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisuin antamaa tulkintaa Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdystä yleissopimuksesta, sovelletaan tähän pöytäkirjaan siten, että jäsenvaltion tuon pöytäkirjan 2 artiklan nojalla antama julistus koskee myös tätä pöytäkirjaa, ellei kyseinen jäsenvaltio tämän pöytäkirjan 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta antaessaan toisin ilmoita.

14 artikla

Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu

Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa yhteisön sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu määräytyy Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kappaleen mukaan. Saman sopimuksen 178 artiklaa sovelletaan.

15 artikla

Tuomioistuinvalvonta

1. Yhteisön tuomioistuin on toimivaltainen kanteissa, jotka luonnollinen tai oikeushenkilö on nostanut sellaista komission päätöstä vastaan, joka on osoitettu mainitulle henkilölle tai joka koskee tätä henkilöä välittömästi ja henkilökohtaisesti, 8 artiklan tai minkä tahansa sen nojalla annetun säännön rikkomisen taikka toimivaltuuksien väärinkäytön perusteella.

2. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 168 a artiklan 1 ja 2 kohtaa, 173 artiklan viidettä kappaletta, 174 artiklan ensimmäistä kappaletta, 176 artiklan ensimmäistä ja toista kappaletta sekä 185 ja 186 artiklaa samoin kuin Euroopan yhteisön tuomioistuimen perussääntöä sovelletaan soveltuvin osin.

16 artikla

Voimaantulo

1. Jäsenvaltioiden on hyväksyttävä tämä pöytäkirja valtiosääntöjen vaatimusten mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot ilmoittavat Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tämän pöytäkirjan hyväksymisen edellyttämien valtiosääntönsä mukaisten menettelyjen loppuunsaattamisesta.

3. Tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun niistä valtioista, jotka ovat Euroopan unionin jäseniä neuvoston antaessa pöytäkirjan tekemistä koskevan säädöksen, viimeinenkin on antanut 2 kohdan mukaisen ilmoituksen. Jos yleissopimus ei kuitenkaan ole tullut voimaan tuohon päivään mennessä, pöytäkirja tulee voimaan samana päivänä kuin yleissopimus.

4. Edellä olevan 7 artiklan 2 kohdan soveltaminen kuitenkin keskeytetään, jos ja siksi

(1) EYVL N:o C 151, 20.5.1997, s. 1. ajaksi kun asianomainen Euroopan yhteisöjen toimielin ei ole täyttänyt 9 artiklan mukaista velvoitettaan julkaista tietosuoja säännöt tai 11 artiklassa olevia valvontaviranomaisia koskevia ehtoja ei ole täytetty.

17 artikla

Uusien jäsenvaltioiden liittyminen

1. Tähän pöytäkirjaan voi liittyä jokainen valtio, josta tulee Euroopan unionin jäsen.

2. Tämän pöytäkirjan teksti, joka on laadittu unioniin liittyvän valtion kielellä Euroopan unionin neuvostossa, on todistusvoimainen.

3. Liittymisasiakirjat talletetaan tallettajan huostaan.

4. Tämä pöytäkirja tulee voimaan jokaisen siihen liittyneen valtion osalta yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona valtio on tallettanut liittymiskirjansa, tai tämän pöytäkirjan voimaantulopäivänä, jos pöytäkirja ei ole vielä tullut voimaan kyseisen

yhdeksänkymmenen päivän määräajan päättyessä.

18 artikla

Varaumat

1. Jokainen jäsenvaltio voi varata itselleen oikeuden saattaa lahjuksen antamisesta tai ottamisesta saatavaan hyötyyn liittyvän rahanpesun rangaistavaksi teoksi vain törkeissä lahjuksen antamis- tai ottamistapauksissa. Tällaisen varauman tekevä jäsenvaltio ilmoittaa tästä tallettajalle antamalla tiedot varauman laajuudesta tehdessään 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen. Tällainen varauma on voimassa viisi vuotta mainitun ilmoituksen tekemisestä. Varauma voidaan uusia kerran toisen viiden vuoden jakson ajaksi.

2. Itävallan tasavalta voi tehdessään 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen

todeta, etteivät 3 ja 4 artikla velvoita sitä. Tällainen lausuma lakkaa olemasta voimassa viiden vuoden kuluttua tällä säädöksellä tehdyn pöytäkirjan hyväksymispäivästä.

3. Näiden lisäksi ainoastaan 12 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä ja toisessa luetelmakohdassa määrätyt varaumat sallitaan.

19 artikla

Tallettaja

1. Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri on tämän pöytäkirjan tallettaja.

2. Tallettaja julkaisee *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* pöytäkirjan hyväksymiset ja siihen liittymiset, julistukset ja varaumat samoin kuin kaikki tätä pöytäkirjaa koskevat ilmoitukset.

YHTEINEN LAUSUMA 13 ARTIKLAN 2 KOHDASTA

Jäsenvaltiot ilmoittavat, että 13 artiklan 2 kohdan viittausta pöytäkirjan 7 artiklaan sovelletaan ainoastaan komission ja jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön, eikä sillä rajoiteta jäsenvaltioiden harkintavaltaa niiden antaessa tietoja rikostutkintojen yhteydessä.

KOMISSION JULISTUS 7 ARTIKLASTA

Komissio hyväksyy tehtävät, jotka sille on uskottu yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän toisen pöytäkirjan 7 artiklassa.
